

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiaē, 1697

Cap. I. Pactum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

LIBER DECIMUS QUARTUS.

CAP. I.
Pactum.

Axioma I.

Pactum de rebus certis aut certo bonorum genere factum, de jure validum est, & sublitit, gloss. in l. fin. verb. accommodaverit. C. de nupt. quam docendo secuti sunt ibid. Bart. in lect. 1. col. fin. vers. nam promittens, Alber. de Rosate vers. sed quaro pulchrum. Cagnol. n. 212. & Bolognet. n. 41. & 129. Dec. in l. pactum quod dotali. num. 10. vers. secundo limita. C. cod. Crot. in repet. l. stipulatio hoc modo. num. 65. & 100. de O. V. Tiraquell. in tract. de jure primogenit. q. 6. n. 13. Benedict. in cap. Raymuntis. n. 197. de testam. Joh. Dilect. de art. testam. tit. 2. cautel. 10. Nic. Jun. de feud. art. 70. n. 23. cent. 2. Bart. consil. 72. n. 2. Angel. consil. 5. n. 2. Bertrand. consil. 4. n. 5. & consil. 78. num. 8. vol. 3. p. 3. Chassan. consil. 29. n. 16. Alex. consil. 83. n. 6. & 18. vol. 2. consil. 28. num. 11. vol. 3. consil. 29. n. 19. & consil. 59. n. 2. vol. 5. Curt. jun. consil. 1. num. 16. & consil. 15. n. 1. Ruin. consil. 7. num. 5. Alciat. respons. 122. n. 6. Francisc. Pfeil. consil. 115. n. 15. cent. 2. Port. consil. 80. n. 8. Unde hanc decisionem, quod pactum sine conventio particularis super quibusdam rebus post mortem relinquendis valeat, esse Evangelium, testatur Gail. 2. observ. 126. n. 8. Quapropter tale pactum, in quo convenit, ut quis in bonis certis succedat, valere asserunt Tob. Non. consil. 43. num. 6. Gozadin. consil. 87. num. 17. Cephal. consil. 301. n. 113. vol. 3. Menoch. consil. 1. num. 136. vol. 1. Peregrin. consil. 42. num. 13. vers. sed tamen. Francisc. Pfeil. consil. 136. n. 30. vol. 2. cum multa in rebus particularibus facta sublitant, quæ de universitate & de tota hereditate facta non valerent. l. hereditas. C. de pact. convent. junct. l. si in emptione 34. §. omnium rerum 1. ff. de contr. emt. l. 3. ff. de donat. l. 2. in pr. ff. de hered. vend.

II.

Pacta rumpunt leges, & ex conventionione contractus Legem accipiunt. l. 1. §. si conveniat 6. ff. de pact. l. contractus 25. ibig. gloss. de R. I. Unde & pactum inter partes initum lex privata dicitur, l. legem. 10. C. de pact. cum privatorum contractus legem ex conventionione accipiant. d. §. si conveniat. l. 7. §. adeo 6. ff. de pact. Cagnol. ad l. 2. n. 9. C. de pact. inter emt. & in l. contractus. num. 69. & 97. de R. I. Consil. Argent. 1. consil. 2. num. 97. Quorum vis tanta est, ut si solvatur, quod pacto remissum, competat conditio indebiti, quasi indebite id solutum sit, quod ob exceptionem pacti revera & cum effectu exigi obstante nimirum exceptione pacti non poterat. l. 5. in fin. C. de pact. l. si non sortem 26. §. indebitum 3. ff. de condit. indeb. Imò in dolo censentur ii versari, qui contra pactum suum, & id,

ad quod sciunt se teneri, agunt, l. doli 44. ff. mandat. l. 1. §. est autem 22. ff. deposit. Alex. consil. 52. vers. preterea etiam ex nudo pacto. & consil. 84. col. 2. circ. fin. vers. preterea dicti locatoris. lib. 6. l. tutor, qui repertorium. 7. ff. de admin. tutor. Cravett. consil. 6. n. 96. consil. 75. n. 6. consil. 100. num. 9. ubi addit pro hoc facere textum in l. 1. C. de dolo. & in l. vindicantem 17. ff. de evict. Paris. consil. 34. consil. 74. num. 29. lib. 1. Et quod dolum committat, qui contra pacta quicquam facit, text. est in l. 2. §. item querit. si quis 4. ff. de except. doli. quem etiam allegat Cravett. consil. 193. num. 3. & post eum Regner. Sixtin. 1. Consil. Marpurg. 11. n. 97. Unde etiam derogare omni feudorum naturæ dicuntur, c. 1. ubi Baldus de feud. non habent propr. naturam. 2. feud. 48. Alvarot. in c. 1. num. 2. & 4. de consuetud. recti feud. Paris. consil. 1. & passim. lib. 1. Mudæus consil. 29. lit. e. num. 1. tom. 1. Consil. Francosurt. Schurff. consil. 98. visis. num. 2. Wesembec. 1. consil. 15. num. 71. quia verba pacti aliquid debent operari. l. si stipulatus 4. ff. de usur. Wesemb. 2. consil. 73. num. 3. ne frustra appositæ esse videantur. l. si quando 109. in princ. ibi frustra legaturus. ff. de legat. 1. l. insulam 6. ff. de prescript. verb. c. si Papa 10. de privileg. in 6. Dec. in c. Pastoralis. num. 1. extr. de appellat. & in c. licet causam. num. 4. extr. de probat. Dec. consil. 414. num. 2. Schurff. consil. 32. num. 11. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 22. Philipp. Matth. 1. Consil. Marpurg. 21. num. 29. pactumque conventum exceptionem perpetuam parit, l. solvitur 5. ff. quib. mod. pignor. vel hypoth. amitt.

Declaro verum esse, si pactum tale non sit contra bonos mores, sed sit conventio honesta & licita. Wesemb. in paratit. ff. de pact. n. 2. Ea enim pacta, quæ aut contra honestatem, h. e. jus naturæ sunt, aut illicita sunt, h. e. contra leges civiles seu contra juris regulam (ut loquitur Ictus in l. contra 28. ff. de pact.) pacta dici non possunt. Hinc talia pacta, quæ ad delinquendum homines invitant, jure reprobari, not. l. 27. §. 3. ff. de pact. l. 17. in princ. ff. commod. l. 1. illud 7. ff. deposit. l. 5. ff. de pact. dotal. sal. in l. 29. C. de pact. Boc. de investit. feud. c. 5. n. 100. Quoniam quæ à jure communi sive privato remota, quæque jus publicum concernunt, non valent, sed planè deficiunt. l. 7. §. & generaliter 16. l. jus publicum. 38. l. jus agnationis 34. ff. de pact. l. nec ex pretorio 27. ff. de R. I. non dubium 5. Cod. de LL. l. nemo potest 55. ubi Bart. Jafon. Bologn. ff. de legat. 1. Gœddin. Consil. Marpurg. 25. n. 29. quo respectu & pactum, quod est de futura successione, omni jure improbatum dicitur, adeo ut nec ex eo ne naturalis resultet obligatio. l. licet. 10. l. pactum quod dotali 15. C. de pact. gloss. in l. si quando. verb. pragnari. C. de inoffic. testam. Alex. consil. 28. col. 2. vol. 3. Francisc. Viv. in commun. opin. verb. pactum per aliquos. n. 1. idque notiss.

mi juris esse scripsit Mollerus in *Comm. ad constit. Saxon. p. 2. const. 43. n. 1.* quod idem respondit Myof, *consil. 2. n. 1. decad. 12. cent. 2. add.* & Reusner, *consil. 9. num. 5. & seq. vol. 1. Vultej. 3. Consil. Marpurg. 34. n. 146.*

III.

Illud etiam pacto quis in se recipere potest, quod aliàs ex natura negotii facere non cogetur. *l. non tantum 169. l. qui uti go. de V. S. l. in conditionib. 48. l. penult. ff. de pact. junct. l. 2. l. fin. C. de pact. inter emt. & vend. l. 67. ff. commun. pr. ed. l. penult. de Evisct.* Ita contra edictum adilitium pacisci licere, textus est in *l. pacisci 31. ff. de pact.* Ita si de mancipio venditor affirmavit, quia optimum coquum dixit vel constantem, laboriosum aut ex frugalitate peculium acquirentem, id præstare tenetur, aut certe redhibitione, si ita convenit, vel quanti minoris judicio pulsari se patietur, *l. si quid venditor 18. cum seq. ff. de adil. edict.* quamvis aliàs ex edicto conveniendus non fuisset. *l. 1. cum seqq. d. l. 18. cum seq. d. 1. vid. Goedd. ad d. l. 90. n. 7.*

IV.

Tot sunt pacta, quor res & rerum capita, de quibus convenit, *l. 1. §. sed si 5. l. 27. l. 86. l. 140. de V. O. l. 32. ff. de Evisct. Anton. Gomez. tom. 2. var. resolut. c. 11. n. 16. Goedd. 1. Consil. Marp. 26. num. 264.*

V.

Pacta sua natura sunt realia, *l. juris gentium 7. §. pactorum 8. ubi Bart. l. 21. §. penult. ff. de pact. Schurff. 1. consil. 49.*

Intellige verum scil. respectu transmissionis, quia non commoriuntur cum persona paciscentis, sed transeunt etiam in successorem tam universalem, ut est heres *l. Episcopa 52. §. 1. ff. eod. l. si pactum 9. ff. de probat.* quam singularem, ut est emtor. *l. si tibi 17. §. pactum.* ubi Bart. d. 1. secus vero respectu obligationis; hæc enim pacta dicuntur personalia, & personas obligare non res, nec naturaliter extra paciscentium personas transire. *l. si unus 27. §. 4. vers. ante omnia. d. 1. Weseleb. in pamt. ff. de pact. n. 3.* Quamvis in dubio ubi ex mente contrahentium non satis constat, utrum pactum in rem, an in personam conceptum sit, illud potius in rem, quam personam factum præsumatur, *l. si pactum 9. ff. de probat. l. veteris 13. C. de contr. stipulat. Borcholt. de pact. c. 2. n. 3. Carpz. P. 2. Consil. 41. Defin. 13. n. 6. Mant. de tacit. convent. p. 1. tit. 7. ubi declarat, cum unusquisque tam sibi, quam heredibus suis prospicere intelligatur, d. l. si pactum 9. de probat. ita ut clausula heredum mentionem faciens sit supervacua: Schurff. 1. consil. 49. Jac. Schultz. 2. §. 53. num. 85. 105. & 106. add. & Noal. in truct. de transmiss. cas. 28. num. 1. & seqq. Lambert. Goris 3. adversarior. c. 2. Weseleb. 4. consil. 193. num. 72. Wilhelmus Anton. de rescript. morat. tit. 9. concl. 64. n. 57. Carpz. P. 2. Consil. 20. Defin. 2.*

VI.

Pactum super una re interpositum, ad rem aliam non extenditur. *l. 27. §. 4. vers. ante omnia. ff. de pact. l. 2. ff. de servit. præd. urban. l. 31. C.*

de transact. Bocer. de investit. feud. c. 4. n. 15. si quidem pacta etiam ambigua strictè sunt interpretanda contra eum, pro quo sunt adjecta contractui. *l. 39. ubi Costal. de pact. l. 34. in princ. ff. de contr. emt. l. 26. ff. de reb. dub. Bocer. de investit. feud. c. 5. n. 87.* cum sua natura sint stricti juris, *d. l. si unus 27. §. 4. vers. ante omnia. l. tres fructus 35. l. qui in futurum 57. §. 1. ff. de pact. l. 5. l. qui cum tutoribus 9. §. fin. ff. de transact. glossi. in l. pacta. ad verb. nullum. C. eod. & in l. 7. §. quinimo. d. rit. Barth. Socin. consil. 73. num. 4. vol. 1. Jason. in l. postquam liti. n. 11. C. de pact. Roland. à Valle consil. 39. num. 5. vol. 1. Modest. Pistor. consil. 1. n. 29. consil. 19. n. 10. consil. 35. n. 7. vol. 1. ut & instrumenta desuper facta. Barth. Socin. d. consil. 73. n. 5. Weseleb. consil. 3. n. 29. & consil. 81. n. 4. per l. ad approbationem 21. C. de probat. nec extenditur ultra expressa, *l. ult. C. de fals. caus. adjecta. Bald. in d. l. per approbationem. l. lecta opposit. 2. ff. de reb. cred. & in l. interest. n. 2. C. de solut. Modest. Pistor. consil. 1. n. 29.* quoniam quæ verbis non continetur, promisso habendum sit. *l. unic. §. fin. autem ad deficientis. C. de testac. coll. Tiber. Decian. resp. 22. n. 4. vol. 1.**

VII.

Pacta novissima derogant prioribus, novissimisque standum est. *l. si unicus 27. §. pactus 2. ff. de pact. l. pacta 12. C. eod. l. 60. §. 6. ff. locat. Modest. Pist. consil. 45. n. 21. vol. 1. Sim. Pistor. consil. 20. n. 22. vol. 1. inter Consil. Modest. Pist. Francisc. Bursat. consil. 47. n. 6.* maxime si qua inter ea sit aliqua incompatibilitas. Bald. ad d. l. pacta. 12. Goedd. 1. Consil. Marp. 28. n. 80. Ratio, quia hoc tam juris, quam ipsius rei æquitas postulat. Rei æquitas tum, quia quicumque de re aliqua iterum paciscuntur, eo animo sunt, ut à prioribus pactis recedere, & posterius servare velint, cum aliàs nullius momenti sit, quia non nisi remoto priori subsisteret, cum duo contraria simul in eodem subiecto non consistent. Juris autem, h. e. edicti, æquitas postulat, quia dum Prætor in d. l. 7. §. ait Prætor dicit se pacta servaturum, non dicit se verba pactorum, sed mentem ac voluntatem paciscentium servaturum. arg. l. si re 17. ff. de LL. Quod intellige non generaliter, sed ex comparatione, nempe si quæretur ex duobus pactis utrum sit servandum, aliàs extra-comparationem non dicere licebit ex duobus pactis novissimum esse servandum; quia fieri potest, quod utrumque servari possit, si nimirum utrumque sine alterius perniciæ & damno subsistere possit, vel quando planè inter se sint diversa; sicut enim sibi invicem talia non derogant, Dec. Cagnol. & Dd. in l. repugnantia 188. de Reg. Jur. Bald. Salicet. in l. scriptura. C. de fid. Instrum. per l. Quintus Mutius 27. §. argento 2. de auro legat. l. interpositas 13. ubi Bald. Salicet. C. de transact. Ita etiam ex uno ad aliud nihil inferri potest. *l. fin. ff. de calumm. l. Papinianus exuli 55. de minor. l. si maritus 10. C. de donat. in vir. & uxor.* quia quæ habent diversos effectus, habent etiam diversos effectus. *l. penult. C. de Codicill. & actus separati ad effectum habendum non junguntur. Paris. consil. 67. n. 7. vol. 1. Weseleb. 1. consil. 38. n. 26. & 1. consil. 41. n. 125. ubi limi.*

limitat hoc verum esse tantum quoad paciscen-
tes, secus quoad alios quibus non nocet.

Unde declarata hanc Regulam procedere solum
in contractibus invicem pugnantibus, qui simul
subsistere nequeunt; secus verò in contractibus
& pactis, quæ se mutuo compatiuntur. Dec. in
l. in omnibus 90. ff. de R. I. quod si enim ambo
consistere possunt, tunc primæ conventioni nun-
quam censetur abrogatum per pactum posterius,
nisi quatenus hoc expressum reperitur, arg.
l. ult. C. de novat. l. precipimus 32. C. de appellat.
Hartm. Pistor. 2. observ. 121. n. 9, quin potius po-
sterior conventio à priorè interpretationem re-
cipit, usque adeo, ut omnes qualitates primi con-
tractus in secundo repetita censeantur. l. fin. ff.
de reb. dub. l. Titia 134. §. 2. l. qui sic 47. de V. O.
l. 38. §. ult. ff. de act. em. idque maximè verum
esse, quando contrahentes in posteriore se ad
priorè retulerunt, refert Carpz. P. 2. Const. 33.
Defin. 17. n. 6.

IIIX.

Pacta intelliguntur rebus ita stantibus. l. que-
re 19. §. inter locatorem 1. ff. locat. Ita ut quamdiu
res, de qua pactum factum est, in eo statu perman-
neant, eique inhærendum sit, cum mutato rerum
statu mutetur etiam observatio pactorum. Bart.
in l. quoties. §. si duo. ff. de hered. instit. per text.
in l. cum quis 38. ff. de solut. quia quod semel pla-
cuit amplius displicere non possit. c. quod semel
21. de R. I. & ibidem gloss.

Limita: nisi nova causa emergat. Tiber. Dec.
respons. 38. n. 9. Licet enim vis pacti sit immota,
tollat tamen propter novam causam & mutatum
rerum statum. Menoch. consil. 23. n. 47. Philipp.
Corn. consil. 75. n. 16. vers. facit, quia pactum in-
telligitur. vol. 3. per l. continuus 137. §. cum quis 6.
ff. de V. O. gl. & Dd. ad l. quod Servius. ff. de con-
dit. caus. dat. Idem Corn. consil. 105. n. 5. vol. 4.
ubi asserit etiam verum esse de non veniendo
contra pactum per c. quemadmodum 25. extr. de
jurejur. c. ne quis 14. 22. q. 2.

IX.

Pactum ad alios, quam cum quibus est initum,
non porrigitur. cap. veniens. 8. ibi: ne pacta, in-
ter alios facta, aliis obesse possint. de transact.
l. si unus 27. §. 4. vers. ante omnia. ubi Bart. n. 1.
Jalon. n. 1. & Dd. communiter. ff. de pact. l. si pro-
dote 2. C. de dot. promiss. Jas. in l. Imperator princ.
ff. de transact. Tiraquell. de utroq. retract. part. 1.
§. 1. gloss. 9. n. 126. Generale enim est, quod res in-
ter alios actæ aliis nihil prosint vel noceant. l. si
actionem 24. C. de pact. tot. cit. C. res inter alios
actæ, aliis nihil prosint vel noc. l. sepè 63. ff. de rejud.
l. Modestinus 10. ff. de except. Gail. 2. de P. P. obsi.
17. n. 11. Cachet. decis. Pedem. 38. n. 3. etiam si ju-
ramento confirmatum. Schurff. cent. 1. consil. 66.
n. 59. Wes. in paratit. ff. de pact. n. 10. Carpz. P. 2.
Const. 29. Defin. 20. n. 2. neque etiam pactis alio-
rum potest auferri jus testio jam pridem quæsi-
tum, cum nemini per alium ne quidem auctorem
suum illud auferri queat. l. fin. ff. de pact. Tiraqu.
de retract. convent. §. 1. gloss. 2. n. 39. Wesemb. 1.
consil. 2. n. 94. atque ita nec unius pactum alteri,
ne fratri quidem, nocere, gloss. in §. aliud verb.
Leges, ut cum de appellat. cogn. Wes. 1. consil. 41.

n. 126. speciale tamen quid esse in creditoribus, ut
pactum quorundam & reliquis noceat, text. est
in l. 7. in fin. & l. seq. de pact. ubi tamen Pacius
speciale hoc esse, nec ad alios creditores produ-
cendum notat, conf. tr. m. de altero tanto prof.
pag. 10. thes. 7.

X.

De pactorum interpretatione ubi agitur, po-
tius inspicere debet mens quam verba. l. 7. §. pacto-
rum 8. ff. de pact. l. sed Celsus 5. §. si fundus 1. ff.
de contr. em. Carpz. P. 3. Const. 30. Defin. 49. n. 3.
semperque interpretatio facienda, ut evitetur
contrarietas inter substantiam actus, de quo agi-
tur, & inter verba dispositionis, Aym. Cravett.
consil. 214. n. 17. Farin. lib. 1. consil. criminal. 69.
num. 28.

XI.

Pacta ex communi observantia & consuetu-
dine interpretationem suscipiunt. l. quod si nolite
31. §. quia assidue 20. ff. de edil. edict. l. si fundus
6. ff. de Eject. l. si certius 6. §. 1. de aqua plu. ar-
cend. l. circa 19. Cod. locat. c. ceterum 3. de donat.
l. semper in stipulationibus 34. ff. de R. I. & ibi
Dec. n. 7. cum seqq. Wes. 2. consil. 74. n. 2. Phil.
Matth. 1. consil. 21. n. 10. quia pactum & consue-
tudo æquiparantur, & paribus passibus ambu-
lant. l. fin. ubi Bart. Bald. Salicet. C. de fidejuss.
Regn. Sixt. 3. Consil. Marp. 11. n. 7.

XII.

Quæcunque juris publici sunt, ea pactis priva-
torum non possunt mutari vel concedi. l. juris
publici. 38. ff. de pact. quia hæc privatorum dispo-
sitioni non subdunt. Ita ergo pactum, ne heres
Falcidia utatur, non subsistit, quia Falcidiæ de-
tractio juris publici est, l. 15. §. 1. ff. ad L. Falcid.
Ita nec subsistit testamentum filii in peculio ad-
ventitio extraordinario, permittente licet patre
factum l. 6. qui testam. fac. poss. licet in peculio
adventitio plenam habeat proprietatem filius fa-
milias. Nicol. Reumer. tract. de testam. P. 1. c. 28.
n. 9. seq.

Limita: ut procedat (1.) si quid ad publicam
utilitatem principaliter vel tantum sit constitu-
tum, Brunnem. ad d. l. 38. n. 7. consil. Axiom. seq.
(2.) si pactum fiat contra legem vetantem, arg.
l. qui vetante 102. ff. de R. I. Non, si fiat contra le-
gem disponentem aut in gratiam privatorum be-
neficium concedentem.

XIII.

Pactis privatorum publica utilitas non muta-
tur. cap. si diligenti. 12. de foro comper. l. 2. §. sed
quia veremur 4. C. de juram. calumn. ubi Dd. Fal-
gos. consil. 29. Ruin. consil. 10. n. 1. & consil. 187.
n. 2. lib. 2. Paris. 69. n. 11. lib. 3. Joh. Bapt. Plorus
consil. 168. n. 52. Joh. Ceph. consil. 375. quod etiam
obtinere, quamvis ad singulos commodum perve-
niret. Laur. Sylvan. consil. 40. n. 12. vol. 1. ubi refel-
lit opinionem Ripæ alicui sententis in l. 1. n. 114.
solut. matrim. Illud enim quis velle dicitur,
quod de jure potest, & nihil amplius. Bald. in
c. 1. de juram. propter calumn. Sic contrahens
non censetur plus velle, quam statutum dispo-
nat. Bart. in l. heredes mei. §. cum ita ad Scutum
Trebellin. qua ratione etiam non potest renun-
ciari privilegio inducto ad publicam utilita-
tem.

tem. l. juris gentium 7. §. si paciscar. 14. ff. de pact. l. de die 14. ff. de pact. dotat. c. Domino guer. ra. de Pac. & ejus violator. cap. 12. axiom. de foro comper. idque adeo verum esse, ut nec per accessionem juramenti firmari queat, post Bart. in l. si quis pro eo de fidejuss. & Dd. in cap. cum contingat. de jurejur. refert Pantischnann. 2. q. pract. 11. n. 20. & seqq. Hinc non licet pacisci, ne emtor, & possessor onera realia non solvat, sed venditor, l. 3. C. de pred. & omn. reb. Navicul. Emptori tamen propterea contra venditorem datur regressus, Brunnem. ad d. l. 3. C. Amplia, quod nec pactis & concessione curiae tributa possessoribus remitti possint, Perez. C. de Decret. Decur. n. 6. 7.

XIV.

Pactum est loco pretii. l. fundi partem 79. ff. de contr. emt. Covarr. 3. var. resol. c. 10. n. 1. Menoch. 2. arb. jud. 260. n. 44. Dec. consil. 309. n. 3. Tiraqu. in tract. de retract. consangu. §. 1. gloss. 18. num. 38. & in tract. de retract. convent. in proem. num. 12.

XV.

Pactum contra naturam rei interpositum validum non est. l. 7. §. generaliter 10. ff. de pact. l. non dubium 5. C. de Leg. Carpz. P. 1. Const. 30. Def. 2. n. 3.

XVI.

Contra pactum suum nemini venire licet. l. post mortem 25. ubi Bart. & Dd. ff. de pact. l. per fundum 11. ff. de serv. rustic. prad. l. 13. ff. commun. prad. l. 14. C. de rei vindic. Carpz. Part. 2. Constit. 46. Defin. 9. n. 6.

XVII.

Ad paciscendum vel transigendum nemo jure compelli potest. l. 3. §. tamen si 1. l. diem 27. §. si ari 2. ff. de recept. arbit. l. si quis major 41. C. de transact. l. si dictum fuerit 56. §. si compromissorio 1. ff. de evict. l. nec emere. 16. C. de jure delib. Bald. in l. 7. C. de sent. ubi ait concordiam svaderi, non imperari posse, aut pacem esse bonum, persuasibile, non compulsibile. Menoch. lib. 2. arb. jud. cas. 442. n. 8. Carpz. Part. 1. Constit. 11. Defin. 11. n. 8.

XVIII.

Pactum tacitum cursu temporis roboratum plus operatur, quam expressum. l. adversus 5. C. de usur. & ibi gl. latè Tiraq. de LL. Connub. gl. 5. n. 74. cum seqq. Wesemb. l. consil. 12. n. 48.

XIX.

Ad quæ ipso jure tenemur, ea singulari contrahentium pacto caveri non est necesse. l. quasi 9. §. Pomponius 1. in fin. de distr. pignor. l. non rectè 7. vers. nam licet significes. C. de fidejussor. Jac. Schulz. quest. suar. p. 2. q. 59. n. 5. Et frustra pactione vel alio modo impetratur, quod alicui jure communi conceditur, l. 1. C. de thesaur.

XX.

Qualis contractus, cui pactum adjicitur, talis etiam actio ex illo pacto adjecto datur, quia pactum adjectum inest contractui & de ejus naturâ participat, ergo à toto dissentire non debet. Ita, ergo, si pactum, ut venditor præster casum fortuitum, venditioni fuerit adjectum l. fistul. 78. §. fin. ff. de contrub. emt. ago actione ex emto ad casus fortuitos præstandos.

Limita: ut procedat (t.) in pacto in continenti, i. e. antequam iste contractus finiatur, ad-

jecto. vid. Axiom. seq. (2.) in naturalibus contractuum, non substantialibus; hæc enim si pacto mutantur, contractus salvus non manet, sed degenerat in alium, v. gr. si pro deposito merces promittatur, erit locatio. Conf. Zöf. ad ff. de pact. n. 16.

XXI.

Pacta in continenti adjecta ipsi negotio inesse dicuntur. l. 4. §. 1. l. in emt. 43. l. in traditionibus 48. ff. de pact. l. petens 27. l. in bona fidei 13. l. legem 10. ubi Jas. & Donell. n. 12. cum seqq. C. eod. l. ea lege 3. C. de condit. ob caus. l. ultima C. de pact. inter emt. & venditor. vid. latè Goedd. Comment. ad l. 90. ff. de V. S. n. 4. D. Paul. Gambs disput. in augur. de pact. adject. confer disput. Elementar. nostras, P. 3. sect. 3. thes. 39.

XXII.

Pactum quod ab initio non tenuit, per ratiabitionem vel confirmationem superioris tenet. c. quories 2. extr. de pact.

XXIII.

Pacta tam à foeminis, quam viris servari debent. l. 1. ff. de pos. l. 3. ff. de negot. gest. l. 1. de V. S. Jas. ad l. 7. ff. de jurisdict. Ratio, quia conventiones pleræque sunt juris gentium. l. ex hoc jure 5. ff. de juss. & jur. quod inter marem & foeminam non distinguit. l. maximum virium 4. C. de lib. prater. Goedd. 1. Consil. Marpurg. 24. n. 1.

Declara: hoc regulariter procedere, ubi Lex vel constitutio obligationi non resistit, nec potentiam ab actu removeret. l. genemliter 13. C. de non num. pecun. d. l. 3. de negot. gest. secus ubi lex vel constitutio pacto, vel obligationi resisteret, vel etiam prohiberet, & potentiam ab actu removeret. l. à Divo 58. de rit. nupt. l. non dubium 5. C. de LL. Bald. in l. 1. plus valer. quod agitur. l. nemo potest 55. Dd. de legat. 1. Francisc. Viv. decis. 369. n. 18. tit. 3. aut aperte inter marem & foeminam statueret differentiam, secundum Hubertum Zuchar. ad l. fin. n. 64. de Edict. D. Adr. roll. Paul. de Castr. consil. 123. viso testam. n. 3. vol. 1. Valentia. Forst. de success. lib. 3. c. 18. n. 8. Roland. à Valle consil. 76. n. 1. & seqq. vol. 3. Dec. ad l. femina. & ibi Dd. ff. de R. I. His enim casibus prædicta regula procedere nequit, nec idem in foemina, quod in mare, statui potest, sed pactum ejusmodi erit, tanquam contra Leges initum, ipso jure nullum, per d. l. non dubium 5. C. de LL. Francisc. Viv. d. decis. 369. num. 19. Francisc. Milanens. decis. 2. num. 53.

XXIV.

PACTA conventa regulariter sunt servanda. l. 1. §. si conveniat. 6. ff. de positi l. 1. ff. de pactis, l. juris gentium 7. §. Prator ait 7. ff. eod. tit. l. 1. ff. de constit. pecun. l. cum amplius 84. in fin. ff. de R. I. c. 1. de pactis. (Ratio, quia pacta rumpere est grave, non solum apud jus commune, sed etiam apud DEUM. Corn. in l. paciscenda. in 2. q. Cod. de pact. ideoque Prator ait pacta conventa servabo. l. 7. §. Prator ff. de pactis. l. penult. Cod. d. tit. cap. 1. & 2. eod. Vultej. 3. Consil. Marpurgens. 34. num. 112.) Nevizan. inter consilia Bruni, consil. 12. num. 23. ubi quod

quod illa verba, *pacta conventa servabo*, procedunt ab ore DEL, ideo etiam DELUS ligatur pacto, & diabolus, & princeps, & quod nulla major iustitia est, quam pacta servare. Plot. *consil. 11. in princ.* ubi quod pacta nedum obligant privatos, sed etiam Papam & Imperatorem. Moron. *de treuga & pace, q. 17. n. 2.* ubi quod juris, & naturæ, & secundum dictamen rationis sit, ut pacta servantur. Caballin. *de evictionib. §. 3. n. 157.* ubi quod servari debeant pacta, si sine peccato servari possunt. Corset. *de jurament. & ejus privil. §. quero undecimo. n. 76.* ubi quod peccato gravi subiacet, qui pacta conventa non servat. Curt. jun. *consil. 40. n. 2.* ubi quod pacta ad ungem servari debent. Natt. *consil. 384. n. 11. & 19.* ubi quod pacta ad ungem servari debent etiam in materia feudali. Roland. à Valle *consil. 100. n. 20. & seq. lib. 3.* ubi quod nulla major est iustitia, quam illa, quæ ex pacto oritur, quia obligat secundum jus commune etiam apud DEUM. Exornant Surd. *consil. 183. n. 11.* ubi quod æquitati nihil magis convenit, quam pacta servare, *& consil. 345. n. 9. & decis. 259. n. 5. & decis. 260. num. 12. & de aliment. tit. 7. q. 18. n. 12.* Ant. Gomez. *var. tom. 2. c. 8. n. 4. col. 2.* Menoch. *consil. 1. n. 226. cum seq. & consil. 92. num. 33. & consil. 93. num. 30. & consil. 156. n. 46. & n. 54. & de arbitr. lib. 1. q. 57. num. 6.* Hieron. Giach. *in consil. de moneta Marchesana, n. 33. cum seqq.* Cald. Pereira *de novat. emphyt. q. 11. num. 3. ad fin.* ubi *n. 10.* subdit, quod pacta dant legem contractui. text. *in l. 1. §. 6. de pos. Harprecht. ad §. Inst. locati. num. 35.* Marian. Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 53. num. 5.* ubi *n. 6.* quod pacta rumpunt leges. Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 3. & 4.* (juxta illud vulgatum, *bedingt Recht seu Billfür/ bricht Landrecht. l. 1. §. si conveniat 6. ff. de pos. c. contractus 85. ubi gloss. de R. I. in 6. arg. 1. consil. 41. n. 68.* cum juxta formam traditam ab homine vel à jure regulentur, & modificentur obligationes, *l. sed si pupillus 11. §. conditio 5. de Inst. act. c. cum dilecti 22. extr. de rescript. Gail. 2. obs. 24. n. 6.*

Limita Regulam, dummodo non juri publico deroget, qualia sunt pacta derogantia libera facultati testandi, item pactum, ne discedatur à communione. Wessemb. *in parat. de commun. divid. n. 1.* quia Prætor ita demum se pacta servaturum pollicetur, si neque dolo malo, neque adversus leges, plebiscita, SCta, Edicta principum, neque quo fraus alicui eorum fiat, facta sunt, *l. juris gentium 7. §. Prætor ait 7.*

ff. & l. pacta contra 28. C. de pact. Berta-zol. 2. consil. crim. 254. n. 1. Vultej. 3. Consil. Marpurg. 34. n. 197.

XXV.

Quæcunque pacta turpitudinem civilem tantum continent, illa moribus mutari possunt, non quæ turpitudinem naturalem, quia turpitudine civilis ex Legibus civilibus oritur, quæ consuetudine mutari possunt *l. 32. pr. ff. de LL.* non item naturales.

Exemplum: ita ergo pactum de hereditate tertii, quatenus illa ad nos aliquando legitime est perventura, moribus induci potuit, cum hoc pactum, quæ pactum, nullam in se contineat turpitudinem naturalem. Conf. Stryck. *tract. de success. ab intest. Disput. 8. cap. 12. §. 36.*

XXVI.

PACTO quicquid potest acquiri, potest & præscriptione, *l. alienationis verbum 28. ff. de V. S. ubi Alciat. & Rebuff. Gam. Lusit. decis. 379. Inter fratrem. n. 5. Surd. decis. 3. n. 23. & decis. 236. n. 9. Valasc. consil. 132. n. 32.* Nam præscriptio habet vim pacti. Gam. *decis. 276. n. 2. Surd. decis. 24. à princ.*

De Pactis Confraternitatis vid.
Confraternitas.

CAP. II. Palàm.

Axioma I.

Palàm delinquens mitius punitur, quoties res est de genere permissorum, sed certà ratione prohibita, quia videtur potius per errorem deliquisse, quam ex aliquà malitià, *l. fin. ff. de Ritu Nupt.*

II.

Quoties res est de genere prohibitorum, toties palàm delinquens gravius punitur, major enim sic adesse præsumitur malitia. Exemplum est in meretrice palàm se prostituente, *Serve. Jurispr. Rom. Germ. Forens. lib. 3. tit. 28. §. 14.* item in fure furtum palàm committente. *Naum. ad Zaf. ff. tit. de furt. n. 17.*

CAP. III. De Pane.

Axioma I.

Panum venditio non potest in vitio & crimine poni, sed unicuique permitti debet. *Mev. consil. 83. n. 45.*

II.

Panes in opificio publico cum in finem extructo, ut subditi coquant, Magistratus potest ordinare. *Carpzovius Lib. 1. Respons. 42. num. 11.* an verò furnacariis paganis panes ad liberam venun-